

LUONNOS 2.2.2015



# Yhteinen toimintaohjelma 2014–2020

---

## Sisällysluettelo

<b>1. JOHDANTO .....</b>	<b>3</b>
<b>2. OHJELMA-ALUEEN KUVAUS .....</b>	<b>6</b>
<b>3. OHJELMASTRATEGIA .....</b>	<b>8</b>
3.1.    TEMAATTISET TAVOITTEET JA OHJELMAN TOIMINTALINJAT .....	8
3.2.    PERUSTELUT VALITULLE STRATEGIALLE.....	18
3.3.    LÄPILEIKKAAVAT PERIAATTEET .....	29
<b>4. OHJELMAN RAHOITUS .....</b>	<b>29</b>

## 1. JOHDANTO

Karelia CBC -ohjelma vahvistaa Suomen ja Venäjän raja-alueiden välistä käytännön yhteistyötä Venäjän federaation, Suomen ja Euroopan unionin tuella. Ohjelma täydentää alueellisia kehitysohjelmia erityisen rajat ylittävän luonteensa mukaisesti. Samalla ohjelma edistää Euroopan naapuruuspolitiikan mukaan määriteltyjä, rajat ylittävän yhteistyön strategisia ja temaattisia tavoitteita Euroopan tasolla.

Venäjän puolella alueellisen ja rajat ylittävän yhteistyön kehittäminen on Venäjän federaation ulkopoliittisen doktriinin mukaan tärkeä osa asianmukaisten maiden ja alueiden kahdenvälisiä suhteita kaupallisella, taloudellisella ja humanitaarisella alalla sekä muilla osa-alueilla. Raja-alueyhteistyö on tärkeää myös Venäjän federaation ja Euroopan unionin välisen luottamuksen ja keskinäisen ymmärryksen vahvistamisen kannalta.

EU:n ja Venäjän välisen yhteistyön laillisena perustana toimii vuonna 1994 laadittu kumppanuus- ja yhteistyösopimus. Vuonna 2005 EU ja Venäjä muodostivat tiekartat neljälle yhteiselle toiminta-alueelle (talous, vapaus, turvallisuus sisältäen kriisienhallinnan ja –ehkäisy; tutkimus ja koulutus pitäen sisällään myös kulttuurin). Vuonna 2010 muodostetusta modernisaatiokumppanuudesta on tullut keskeinen osa käytännön yhteistyötä eri yhteistyön alueilla.

Seuraavat asiakirjat määrittävät EU:n oikeudellisen viitekehyksen ohjelman täytäntöönpanossa:

- Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 897/2014, annettu 18. päivänä elokuuta 2014, rajat ylittävien yhteistyöohjelmien täytäntöönpanosäännöistä (CBC IR)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 232/2014, annettu 11. maaliskuuta 2014 (ENI-asetus)
- Unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) N:o 966/2012
- EU:n tukea ENI-raja-alueyhteistyössä (2014–2020) koskeva ohjelma-asiakirja

Venäjällä CBC-ohjelman täytäntöönpanon oikeudelliset puitteet perustuvat seuraaviin lähteisiin:

- Venäjän federaation ulkopoliittinen doktriini
- Venäjän federaation luoteisalueen sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen strategia vuoteen 2020 asti

Suomessa astuu vuonna 2015 voimaan erillinen ENI CBC -ohjelmien hallinnointia ohjaava laki.

Edellä kuvatun oikeudellisen kehyksen lisäksi Euroopan komissio, Venäjän federaatio ja Suomi allekirjoittavat erillisen rahoitussopimuksen. Tämä sopimus määrittää ohjelman täytäntöönpanon yhteiset perusperiaatteet. Rahoitussopimus allekirjoitetaan, kun molemmat osallistuvat maat sekä Euroopan komissio ovat hyväksyneet yhteisen toimintaohjelman.

## *Rajat ylittävän yhteistyön tausta Karelia CBC -ohjelma-alueella*

Suomessa ja Venäjällä on toteutettu Euroopan unionin rahoittamia, alueellisia raja-alueyhteistyön ohjelmia vuodesta 1996 lähtien. Jo aiemmin Suomen ja Venäjän välillä alkoi lähialueyhteistyö, joka perustui vuonna 1992 allekirjoitettuun hallitustenväliseen sopimukseen. Kuitenkin vasta ensimmäinen CBC-ohjelma, Interreg II A Karjala (1996–1999), käynnisti alueiden välisen yhteistyön konkreettisesti. Tämä ohjelma loi osaltaan edellytykset myöhemmälle rajat ylittävälle ohjelmatyölle ja johti myös osaltaan poliittisen foorumin Euregio Karelian perustamiseen (sopimus allekirjoitettiin vuonna 2000). Euregio Karelian hallitus käy rajat ylittävää vuoropuhelua strategisella tasolla. Elin perustettiin syventämään ohjelma- ja hankeperustaista raja-alueyhteistyötä ja antamaan sille strategista ja pitkäaikaista ohjausta. Hallituksen jäsenet ovat aluetason keskeisiä päätöksentekijöitä, sekä poliitikkoja että virkamiehiä rajan kummaltakin puolelta. Myös alueet ovat samat kuin Karelia CBC -ohjelmassa (katso luku 2. Ohjelma-alueen kuvaus).

Interreg III A Karjala -ohjelma (2000–2006) kehitettiin aiemmasta ohjelmasta saadun kokemuksen pohjalta. Se muutettiin myöhemmin, vuonna 2004, Euregio Karelia -naapuruusohjelmaksi. Euregio Karelia -naapuruusohjelmalla oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus rahoittaa toimintaa rajan molemmilla puolilla. Karelia ENPI CBC -ohjelma jatkoi vuosina 2007–2013 rajat ylittävää yhteistyötä alueella. Se oli ensimmäinen ohjelma, jossa koko rahoitus oli koottu yhteen (EU, Venäjä ja Suomi) ja voitiin kohdentaa yhteisesti valittuihin, rajan molemmilla puolilla toteutettaviin hankkeisiin.

## *Karelia CBC -ohjelmatyöprosessi*

Karelia CBC -toimintaohjelman valmistelu on ollut yhteinen harjoitus Suomelle ja Venäjälle ja sitouttanut molemmat maat prosessiin sekä alueellisella että kansallisella tasolla. Alueellisen työryhmän avustama yhteinen ohjelmakomitea oli prosessissa keskeisessä osassa. Ohjelmakomiteaan kuului osallistujia molempien maiden keskeisistä kansallisen tason ministeriöistä, Suomen maakuntaliitoista sekä Karjalan taloudellisen kehityksen ministeriöstä. Euregio Karelian 2020-strategia julkaistiin vuonna 2014 ja se tarjosi suuren määrän analysoitua materiaalia ja tietoa alueiden odotuksista tulevien vuosien raja-alueyhteistyölle. Yhteistyö muiden ohjelmien kanssa on myös merkittävästi tehostanut ohjelmatyötä erityisesti ohjelman täytäntöönpanosääntöjen osalta. Ohjelmatyöprosessi järjestettiin InterAct ENPIN antaman ohjeiden mukaisesti (ENI CBC -ohjelmaoppaat).

Ohjelmakumppanit Suomesta ja Venäjältä ovat sopineet muun muassa yhteisistä hallintorakenteista, temaattisista tavoitteista ja toimintalinjoista. Valmisteltu yhteinen toimintaohjelma on ohjelmakumppaneiden tekemän yhteistyön tuotos. Molemmat maat ja Euroopan komissio vahvistavat ohjelman.

Valitut neljä temaattista tavoitetta sekä niihin liittyvät toimintalinjat muodostettiin alueellisten strategioiden analyysistä ja sidosryhmien kuulemistilaisuuksista kerättyjen tietojen sekä ongelma-analyysin pohjalta. Sidosryhmien kuulemistilaisuudet keräsivät noin 200 osallistujaa.

Strateginen ympäristövaikutusten arviointi (SEA) kehitettiin ulkoisten ympäristöasiantuntijoiden, yhteisen hallintoviranomaisen, yhteisen ohjelmatyökomitean ja julkisissa kuulemistilaisuuksissa laajemman yleisön kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella. Julkisten kuulemisten lisäksi yhteisen

toimintaohjelman luonnos ja SEA julkaistiin ohjelman verkkosivuilla, minkä ansiosta pääsy asiakirjaluonnoksiin koko ohjelma-alueelta käsin oli helppoa. Julkisista kuulemis- ja neuvottelutilaisuuksista saatu palaute sekä internetin kautta tulleet kommentit otetaan huomioon, ja ne tulevat heijastumaan lopulliseen yhteiseen toimintaohjelmaan.

## 2. OHJELMA-ALUEEN KUVAUS

### *Ohjelma-alue*

Karelia CBC -ohjelman ydinalue koostuu kolmesta Suomen maakunnasta (Kainuu, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Pohjanmaa) sekä Karjalan tasavallasta Venäjän puolella. Ohjelman tavoitteet, strategia ja toimintalinjat perustuvat ohjelma-alueen tarpeisiin ja ongelmakohtiin.

Suomella ja Venäjällä on ohjelma-alueella yhteistä rajaa noin 700 km. Ohjelma-alueen pinta-ala on 263 667 km<sup>2</sup> ja Karjalan tasavallan osuus tästä on 180 500 km<sup>2</sup>.



Kuva 1. Karelia CBC -ohjelma-alue

Karelia CBC -ohjelman tukikelpoiset alueelliset yksiköt (NUTS III):

Suomi: Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala

Venäjä: Karjalan tasavalta

### *Hankekumppaneiden maantieteelliset tukikelpoisuusvaatimukset*

Karelia CBC -ohjelman hankkeissa tulee olla mukana vähintään yksi kumppani sekä Suomesta että Venäjältä ja kumppanien tulee olla sijoittautuneina ohjelma-alueelle (tai kansainvälisten järjestöjen tapauksessa keskustoimipaikan on oltava ohjelma-alueella).

Hankkeita voidaan osittain toteuttaa ohjelma-alueen ulkopuolella sillä edellytyksellä, että ne ovat tarpeellisia ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi ja että niistä on hyötyä ohjelma-alueelle.

Ohjelma-alueen ulkopuoliset edunsaajat voivat osallistua ohjelman toteutukseen, mikäli hankkeen luonne, tavoitteet ja tehokas täytäntöönpano edellyttävät sitä. Ohjelma-alueen ulkopuolisille toiminnoille tai edunsaajille myönnetyn rahoituksen kokonaismäärä on enintään 20 % unionin rahoituksesta ohjelmatasolla (katso lisää luvusta 5.10. Menojen tukikelpoisuutta koskevat säännöt).

### 3. OHJELMASTRATEGIA

#### 3.1. Temaattiset tavoitteet ja ohjelman toimintalinjat

##### *Ohjelman päätavoite*

Karelia CBC -ohjelma edistää alueellista kehitystä toimilla, joilla on selkeä rajat ylittävä ulottuvuus ja yhteistyöllinen luonne. Toiminta hyödyttää alueita ja sidosryhmiä rajan molemmilla puolilla. Ohjelma täydentää muita alueilla toimivia aluekehitysohjelmia. Lisäksi ohjelma voi myös toimia aloitteentekijänä laajemmille kehitystoimille tai -ketjuille.

Karelia CBC -ohjelma pyrkii vaikuttamaan ohjelma-alueen yleisiin kehityssuuntauksiin yhteistyötä korostavilla rajanylittävillä toimenpiteillä. Nämä ominaispiirteet tekevät toiminnan luonteeltaan erilaiseksi muihin ohjelmiin verrattuna.

Analyysivaiheessa tunnistettujen keskeisten haasteiden pohjalta Karelia CBC -ohjelman päätavoitteeksi on määritelty seuraava:

*Ohjelma-alueen tekeminen houkuttelevaksi ihmisille elää ja työskennellä sekä yrityksille sijoittua ja toimia.*

Ohjelma-alueelle on tunnusomaista ikääntyvä ja vähentyvä väestö. Syntyvyyden aleneminen ja työikäisen väestön samanaikainen laajamittainen eläköityminen ovat tyypillisiä suuntauksia rajan molemmilla puolilla. Työikäinen väestö myös muuttaa työn perässä raja-alueilta kasvukeskuksiin. Suuri alueellinen haaste erityisesti Suomen puoleisella ohjelma-alueella on korkea työttömyysaste samoin kuin nuorisotyöttömyys.

##### *Strategiset ja temaattiset tavoitteet*

Euroopan tason temaattiset ja strategiset tavoitteet on määritelty EU:n tukea ENI-raja-alueyhteistyössä (2014–2020) koskevassa ohjelmointi-asiakirjassa.

Rajat ylittävälle yhteistyölle on määritelty seuraavat kolme strategista päätavoitetta:

- taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen yhteisten rajojen molemminpuolisilla alueilla (A),
- ympäristöön, kansanterveyteen ja turvallisuuteen liittyviin yhteisiin haasteisiin vastaaminen (B),
- parempien ehtojen ja menettelytapojen edistäminen ihmisten, tavaroiden ja pääoman liikkuvuuden varmistamiseksi (C).

Karelia CBC tukee kaikkia kolmea strategista tavoitetta.



Ohjelman vaikuttavuuden lisäämiseksi ohjelmien tulee keskittyä enimmäkseen neljään strategisten tavoitteiden mukaiseen temaattiseen tavoitteeseen. Karelia CBC -ohjelmaan valitut temaattiset tavoitteet ovat:

- Liike-elämän ja pk-yritysten kehittäminen (1)
- Paikallisen kulttuurin edistäminen ja historiallisen perinnön säilyttäminen (3)
- Ympäristönsuojelu ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen (6)
- Rajavalvonnan ja -turvallisuuden edistäminen (10)

Ohjelman toimintalinjat on luotu valittujen temaattisten tavoitteiden pohjalta (yksi toimintalinja kullekin temaattiselle tavoitteelle).

Paikallisen, ihmisten välisen raja-alue toiminnan edistäminen sisällytetään kaikkiin toimintalinjoihin ja sen erityisenä painopisteenä ovat nuoret. Innovaatiot, tutkimus ja koulutus katsotaan myös suotuisiksi monialaisiksi aiheiksi, joita tullaan edistämään kaikkien toimintalinjojen sisällä.

## **Ohjelman toimintalinjat**

### **Toimintalinja 1. Houkutteleva rajat ylittävä liiketoimintaympäristö**

Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta Liike-elämän ja pk-yritysten kehittäminen (1).

Toimintalinjan 1 "Houkutteleva rajat ylittävä liiketoimintaympäristö" tavoitteena on

*parantaa yritysten edellytyksiä toimia raja-alueella*

*ja*

*luoda rajat ylittävän yhteistyön avulla uusia työllistymismahdollisuuksia alueen asukkaille, erityisesti nuorille, sekä ihmisille, jotka ovat halukkaita muuttamaan alueelle haasteellisen työn perässä.*

Suomen ja Venäjän välinen kaupankäynti kasvoi tasaisesti vuosien ajan, ennen kuin laskusuunta alkoi vuonna 2013. Taloudellinen yhteistyö on yleisesti ottaen ollut kaikkien aiempienkin CBC-ohjelmien kohteena, mutta kuitenkin rajat ylittävän taloudellisen yhteistyön mahdollisuuksia ei ole täysimääräisesti hyödynnetty. Raja-alueyhteistyö voi toimia aloitteentekijänä alueellisella tasolla, kun laskusuhdanne pyritään kääntämään positiiviseen suuntaan. Mahdollisuuksia on niin perinteisillä talouden aloilla, kuten metsäteollisuudessa ja matkailussa, kuin uudemmillakin sektoreilla, esimerkiksi IT- ja bioenergia-alalla. Rajat ylittävällä taloudellisella yhteistyöllä ja kaupalla on vaikeuksia ja odottamattomia esteitä, mikä vaikeuttaa olemassa olevien taloudellisten mahdollisuuksien hyödyntämistä. Nopeasti muuttuva talous- ja liiketoimintaympäristö avaa kuitenkin yritysyhteistyölle myös uusia mahdollisuuksia, joita raja-alueyhteistyössä ei ole aiemmin kokeiltu.

Toimintalinja luo yrityksille edellytykset toimia raja-alueella pitkällä tähtäimellä. Lukuisia yritys yhteistyöaloitteita on tehty jo aiemmin, mutta vain muutamat niistä ovat olleet luonteeltaan pysyviä. Tähän suuntaukseen pyritään vaikuttamaan tunnistamalla ja ratkaisemalla rajat ylittävän yritys yhteistyön keskeiset haasteet ja ongelmat sekä luomalla yrityksille mahdollisuuksia pitkäaikaiseen toimintaan. Muuttuvassa taloudellisessa tilanteessa rajat ylittävän kaupan ja taloudellisen yhteistyön pullonkaulat ja esteet tulee perusteellisesti analysoida ja tunnistaa. Toimintalinjalla rohkaistaan toteuttamaan perusselvityksiä uusien rajanylittävien taloudellisten klustereiden muodostamiseksi.

Rajat ylittävää kauppaa ja vuorovaikutusta koskeva heikko tietämys ja puutteellinen osaaminen ovat haasteita, joihin toimintalinjalla pyritään vaikuttamaan. Riittämätön tieto ja osaaminen nostavat kynnyksiä rajat ylittävän liiketoiminnan aloittamiseen. Osittain heikosta tietämyksestä johtuvien ennakkoluulojen vuoksi myös potentiaaliset yritykset jäävät raja-alue toiminnan ulkopuolelle.

Verkostot ovat elintärkeitä onnistuneen rajat ylittävän yhteistyön kannalta. Yritysten ja tutkimuslaitosten verkostoituminen voi synnyttää uusia aloitteita raja-alueella. Myös yritysten väliset verkostojen muodostaminen on edelleen perusteltua ja tarpeellista. Aiempien ohjelmien ja hankkeiden aikana on perustettu useita eri alojen yritysverkostoja, mutta vain muutamat niistä ovat kyenneet jatkamaan toimintaansa ulkoisen rahoituksen päättymisen jälkeen.

Luomalla haasteellisia työmahdollisuuksia kansainväliseen raja-alue ympäristöön houkutteellaan nuoria jäämään ja tulemaan alueelle. Myös työolosuhteisiin ja työntekijöiden hyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota. Näillä toimenpiteillä on mahdollisuus kehittää yhteisesti raja-alueen liiketoimintaympäristöä.

### ***Hakukierrokset ja toimintalinjan täytäntöönpano***

Toimintalinjan mukaiset toimenpiteet etenevät askel kerrallaan pullonkaulojen ja esteiden analysoinnista osaamisen kehittämiseen sekä konkreettisten ja kestävien verkostojen muodostamiseen. Mahdollisuuksia avataan myös konkreettisille toimenpiteille, joilla määritettyjä yhteistyön pullonkauloja ja esteitä pyritään poistamaan samoin kuin uusille lisätoimenpiteille, joita nousee esille toteutettavuusselvitysten ja analyysien kautta. Toimintalinjalla haetaan myös aloitteita rajanylittyvien sektorikohtaisten klustereiden muodostamiseen.

Mahdollisia liiketoiminta-aloja raja-aluekaupalle ovat: metsäteollisuus, uusiutuva paikallinen energia, IT, matkailu, puhdas teknologia, hyvinvointi, kaivostoiminta, metalliteollisuus, sähköteollisuus ja elintarviketeollisuus.

Taulukko 1. Toimintalinjan 1 looginen viitekehys.

Kuvaus	Indikaattorit	Tarkastusvälineet	Olettamukset
Päätavoite: Ohjelma-alueen tekeminen houkuttelevaksi yrityksille sijoittua ja toimia			
Päämäärä/Ohjelman toimintalinja: Rajat ylittävän taloudellisen vuoro vaikutuksen ja kaupan lisääntyminen	Raja-alueella toimivien yritysten määrän lisääntyminen	Kansalliset/alueelliset tilastot	Yritykset toteuttavat aktiivisesti raja-aluekauppaa koskevia suunnitelmiaan
Tuotos 1 Rajat ylittävän kaupan pullonkaulat, esteet ja rajoitteet on tunnistettu	Esteet ja ongelmat yksilöivien toteutettavuustutkimusten ja alakohtaisten analyysien määrä	Ohjelmaviranomaisten asianmukaisista hankkeista keräämät tiedot (hankkeen päätteeksi)	Keskeiset alueelliset ja kansalliset sidosryhmät ovat kiinnostuneita rajat ylittävän taloudellisen yhteistyön tarjoamista mahdollisuuksista
Tuotos 2 Tietämys raja-aluekaupasta sekä vaadittu osaaminen ovat parantuneet	Osaamisen kehittämiseen osallistuneiden yritysten määrä	Osaamisen kehittämishankkeista kerätyt tiedot (hankkeen päätteeksi)	Osaamisen ja tiedon kehittämiseen keskittyvät ohjelmat vastaavat yritysten käytännön tarpeisiin
Tuotos 3 Kestäviä rajat ylittäviä verkostoja on luotu (yritysten välillä sekä yritysten ja tutkimuslaitosten välillä)	Uusien rajat ylittävien verkostojen määrä	Verkostojen johtavilta organisaatioilta kerätyt tiedot	Päteviä raja-alueverkoston organisaatioita on rajan molemmilla puolilla
Tuotos 4 Nuorille on luotu uusia, rajat ylittäviä työmahdollisuuksia	Nuorille (alle 30-vuotiaille) luotujen pysyvien työpaikkojen määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Nuoret nähdään voimavarana elinkeinoelämän elvyttämiseen
Tuotos 5 Uusia rajat ylittäviä klustereita tai yritysryppäitä on luotu	Raja-alueelle perustettujen uusien alakohtaisten yritysryppäiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Yrittäjäorganisaatiot / -kehitysorganisaatiot ovat halukkautta ottamaan vastuun yritysryppäiden muodostamisesta
Tuotos 6 Kaupan tiedostetut esteet on poistettu	Kaupan esteiden poistamiseen tähtäävien konkreettisten toimenpiteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Sidosryhmät tiedostavat ongelmat ja keskittyvät ratkaisemaan oikeita asioita

## *Toimintalinja 2. Houkutteleva kulttuuriympäristö*

Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta *Paikallisen kulttuurin edistäminen ja historiallisen perinnön säilyttäminen (3)*.

Kulttuurialan sidosryhmien välinen aktiivinen, rajat ylittävä vuorovaikutus on Karelia-ohjelma-alueelle tunnusomaista. Kulttuurilla on ollut merkittävä osa kaikissa, vuodesta 1996 lähtien toteutetuissa CBC-ohjelmissa. Kulttuurialan sidosryhmät ovat tehneet aktiivista yhteistyötä myös ohjelmien ulkopuolella. Kulttuuri onkin selvästi ala, joka kuvaa aluetta.

Kulttuuriyhteistyö voi lisätä tietoisuutta rajan toisella puolella asuvista ihmisistä ja voi näin toimia perustan rakentajana tiiviimmälle yhteistyölle myös muilla toimialoilla. Yhteistyöllä voidaan parantaa kulttuuritoimijoiden ja sidosryhmien osaamista ja näin edesautetaan kulttuuripalveluita toimimaan entistä kestävämmällä pohjalla. Rajan ylittäminen sellaisenaan voi avata uusia mahdollisuuksia kulttuuripalveluiden muodostamiselle.

Toimintalinjan tavoitteena on:

*tukea kestävien, monimuotoisten ja monipuolisten kulttuuripalveluiden kehittämistä.*

*Asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tehtävillä toimenpiteillä ohjelma pyrkii houkuttelemaan ihmisiä jäämään tai muuttamaan alueelle. Lisäksi myös matkailijoita houkutellaan vierailemaan alueella.*

Tehdyn työn ja aiemmista ohjelmista kerättyjen kokemusten perusteella Karelia CBC -ohjelman kulttuuritoiminta keskittyy uusien ja innovatiivisten kulttuurimuotojen kehittämiseen. Kehityksen keskeisenä osa-alueena pidetään myös kulttuurialan toimijoiden valmiuksien parantamista muun muassa yrittäjyystaitojen, markkinointiosaamisen sekä yhteistyöverkostojen rakentamisen osalta. Valmiuksia kehittävien toimenpiteiden tarkoituksena on myös parantaa kulttuurialalla toimivien yritysten kustannustehokkuutta.

Lisäksi kulttuurialaa ja luovia toimialoja rohkaistaan keskinäiseen yhteistyöhön ja monialaisiin aloitteisiin. Tämä mahdollistaisi näillä aloilla piilevän potentiaalin laajemman hyödyntämisen alueella ja tarjoaisi asianmukaisille sidosryhmille mahdollisuuden kansainväliseen työskentelyyn.

Monialaista yhteistyötä matkailualan kanssa pidetään myös hyödyllisenä kulttuurialan kehityksen ja alueen imagon rakentamisen kannalta.

Kulttuuri nähdään yhtenä välineenä kohdistetuille osallistaville toimenpiteille, joiden kohteena ovat etenkin nuoret ja erityiset ryhmät, kuten vammaiset, jotka ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnasta. Kulttuurialoiteilla on mahdollista sekä estää nuorten sosiaalinen syrjäytyminen että rohkaista heitä jäämään tai muuttamaan alueelle.

Taulukko 2. Toimintalinjan 2 looginen viitekehys.

Kuvaus	Indikaattorit	Tarkastusvälineet	Olettamukset
Päätavoite: Ihmiset ovat halukkaita pysymään alueella tai muuttamaan sinne			
Päämäärä/Ohjelman toimintalinja: Ohjelma-alueen monimuotoisten ja monipuolisten kulttuuripalveluiden toiminta on kestäväällä pohjalla			
Tuotos 1 Kulttuurialan sidosryhmien osaaminen ja valmiudet ovat parantuneet	Osaamisen kehittämiseen osallistuneiden kulttuurialan toimijoiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Kulttuurialan sidosryhmät ovat halukkaita osallistumaan valmiuksia kehittävään toimintaan
Tuotos 2 Kulttuuripalveluiden monimuotoisuus on lisääntynyt uuden ja innovatiivisen, rajat ylittävän kulttuuritoiminnan myötä	Uusien kulttuuripalveluiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Mahdollisuudet uusiin kulttuurimuotoihin tunnustetaan
Tuotos 3 Monialaisia aloitteita on luotu (kulttuuri, luovat alat, matkailu)	Toimeenpantujen yhteistyöaloitteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Eri aloilla ymmärretään yhteistyön tuoma vastavuoroinen hyöty
Tuotos 4 Aktiivisesta yhteiskunnasta syrjäytymisvaarassa oleville nuorille (tai erityisille kohderyhmille) on järjestetty osallistavaa kulttuuritoimintaa	Osallistavaan kulttuuritoimintaan osallistuneiden nuorten (tai erityisten kohderyhmien henkilöiden) määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Rajat ylittävä yhteistyö nähdään nuorten keskuudessa positiivisena välineenä

### *Toimintalinja 3. Puhdas ja mukava alue elää*

Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta *Ympäristönsuojelu ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen (6)*.

Puhdas ympäristö on ohjelma-alueen keskeinen vetovoimatekijä ja huomattavat luonnonvarat sen selkeä vahvuus. Asetetun tavoitteen saavuttamiseksi tehtävillä toimenpiteillä ohjelma pyrkii houkuttelemaan ihmisiä jäämään tai muuttamaan alueelle. Lisäksi myös matkailijoita houkutellaan vierailemaan alueella. Edistettävä toiminta on monikerroksista: toisaalta se parantaa ihmisten elinolosuhteita kehittämällä fyysistä elinympäristöä ja sen perusinfrastruktuureja. Toisaalta toimintalinja käsittää myös toimenpiteitä, joilla on suora ympäristöulottuvuus, esimerkiksi ympäristötietoisuus. Nämä toimivat ihmisille myös houkuttimena jäädä alueelle. *Ympäristötietoisuutta pidetään myös avaintekijänä luonnonvarojen kestävän käytön kannalta.* Toimintalinjan tavoitteena on:

*parantaa ihmisten fyysisen elin- ja työympäristön puhtautta.*

Ympäristötekniikan ja -osaamisen hyödyntäminen tarjoaa mahdollisuuksia molemminpuoliseen hyötyyn ja parantaa ihmisten elinolosuhteita selvästi. Ohjelma-alueella on käytettävissä alan asiantuntemusta, mutta toisaalta alueella on myös laajamittaisia kehittämistarpeita.

Ohjelmassa haetaan yhteistyöaloitteita puhtaan juomaveden ja jäteveden käsittelyjärjestelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Lisäksi kiinteän jätteen käsittelyä pyritään parantamaan. Myös energia-alalla on monia eri mahdollisuuksia, erityisesti energiatehokkuutta koskevissa kysymyksissä, joilla on suoraan suotuisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi peräänkuulutetaan yhteisiä aloitteita, jotka kehittäisivät ympäristön kannalta kestäviä tapoja tuottaa energiaa uusiutuvista paikallisista energiavaroista. Painopiste tulee olemaan – sekä vesi-, jäte- että energiakysymysten kohdalla – taustaselvitysten ja toteutettavuustutkimusten tapaisissa toimissa, mutta myös investoinnit ovat mahdollisia, mikäli ne ovat perusteltuja myös rajanylittävän ulottuvuuden näkökulmasta. Erityisesti etsitään aloitteita, joiden tavoitteena on luoda hankejatkumo ensin aloitteesta toteutettavuustutkimuksiin ja myöhemmin muilla kuin ohjelman varoilla rahoitettavien laajempien käytännön investointien toteuttamiseen.

Lisäksi kiinnitetään huomiota toimenpiteisiin, joilla parannetaan ympäristötietoisuutta ylipäätään. Ympäristötietoisuutta ja kestävän kehityksen periaatteita pidetään myös tärkeinä ja toivottuina elinkeinoelämän tukemisessa, erityisesti luonnonvarojen käytön osalta.

Taulukko 3. Toimintalinjan 3 looginen viitekehys

Kuvaus	Indikaattorit	Tarkastusvälineet	Olettamukset
Päätavoite: Ihmiset ovat halukkaita pysymään alueella tai muuttamaan sinne			
Päämäärä/Ohjelman toimintalinja: Ihmisten elin- ja työympäristö on parantunut			
Tuotos 1 Ympäristötietoisuus on lisääntynyt	Tiedotuskampanjoilla tavoitettujen ihmisten määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Ympäristöasioiden tärkeys elinympäristön kannalta tunnustetaan
Tuotos 2 Juoma- tai jäteveden liittyviä käytännön toimia on käynnistetty ihmisten fyysisen elinympäristön parantamiseksi	Rahoitettavaksi / toteutettavaksi edenneiden juoma- tai jäteveden käsittelyä koskevien hankealoitteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Keskeiset sidosryhmät ovat valmiita/kykeneviä ottamaan vastuun suuremmista kehitystoimista
Tuotos 3 Käytännön toimenpiteitä kiinteän jätteen käsittelyyn on käynnistetty	Rahoitettavaksi / toteutettavaksi edenneiden jätteen käsittelyä koskevien hankealoitteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Keskeiset sidosryhmät ovat valmiita/kykeneviä ottamaan vastuun suuremmista kehitystoimista
Tuotos 4 Energiatehokkuuteen tai energiantuotantoon liittyviä käytännön toimia on käynnistetty ihmisten fyysisen elinympäristön parantamiseksi	Rahoitettavaksi / toteutettavaksi edenneiden energiatehokkuutta tai energiantuotantoa koskevien hankealoitteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Keskeiset sidosryhmät ovat valmiita/kykeneviä ottamaan vastuun suuremmista kehitystoimista
Tuotos 5 Elinkeinoelämässä on omaksuttu ympäristötietoisuuden ja kestävän kehityksen periaatteet (erityisesti luonnonvarojen käyttöön keskittyvissä yrityksissä)	Ympäristöystävälliset työmallit omaksuneiden yritysten määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Kestävät ja ympäristöystävälliset työ- ja tuotantomallit nähdään kilpailukykyä parantavina tekijöinä

#### *Toimintalinja 4. Toimiva rajanylitys*

Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta Rajavalvonnan ja -turvallisuuden edistäminen (10).

Sujuva ja helppo rajanylitys on aktiivisen rajan ylittävän yhteistyön keskeinen perusedellytys – sekä ihmisille että yrityksille. Rajainfrastruktuuri muodostaa fyysisten yhteyksien kulmakiven. Karelia CBC -ohjelmassa toimiviin rajanylityksiin tähtäävän toimintalinjan 4 tavoitteena on

*poistaa ohjelma-alueen kansainvälisten rajanylityspaikkojen pullonkaulat ja tällä tavoin madaltaa kynnystä ihmisten matkustamiseen ja tavaroiden kuljettamiseen rajan yli.*

Sujuva rajanylitys helpottaa myös raja-alueen yritysten yhteistyötä, millä vuorostaan on suora vaikutus alueen talouteen.

Rajanylitysten lisääntyminen on ollut tasaista vuodesta 2000 lähtien – ainoastaan vuosina 2003–2004 koettiin lyhyt notkahdus. Ohjelma-alueen kansainvälisten rajanylityspaikkojen rakenteita ja infrastruktuuria ei alun perin suunniteltu rajanylitysten määrän huomattavaan lisääntymiseen. Siksi pahimpien pullonkaulojen korjaaminen on äärimmäisen tärkeää. Arvioiden mukaan rajanylitysten määrä (henkilöliikenne) tulee kaksinkertaistumaan vuoteen 2020 mennessä Värtsilä–Niiralan ja Vartius–Lytän rajanylityspaikoilla. Myös raskaan liikenteen määrän odotetaan kasvavan vuoteen 2020 mennessä 1,5-kertaiseksi vuoteen 2014 verrattuna. Tällainen nopea kasvu tarkoittaisi myös suurta taloudellista hyötyä alueelle. Suotuisan kehityksen edistämiseksi rajanylityspaikoilla tarvitaan selkeitä kehitystoimia. Myös kansainvälisille rajanylityspaikoille johtavat tiet edellyttävät parantamistoimenpiteitä. Toimintalinjalla voidaan tukea näitä teitä rajan välittömässä läheisyydessä. Suuremmat tieinvestoinnit sekä parannustoimenpiteet kauempana rajasta edellyttävät muuta rahoitusta sekä sitoutumista sekä alue- että kansalliselta tasolta.

Nykyiset rautatieyhteydet sekä Vartius–Lytän että Niirala–Värtsilän rajanylityspaikoilla mahdollistavat myös rahtikuljetukset, mutta toisaalta nekin vaativat parannuksia. Matkustajajunat eivät kulje säännöllisesti näillä rajanylityspaikoilla. Ainoastaan muutamia matkustajajunayhteyksien kokeiluja on tehty.



Taulukko 4. Toimintalinjan 4 looginen viitekehys.

Kuvaus	Indikaattorit	Tarkastusvälineet	Olettamukset
Päätavoite: Ohjelma-alueen tekeminen houkuttelevaksi ihmisille elää, työskennellä ja vieraila sekä yrityksille sijoittua ja toimia			
Päämäärä: Infrastruktuurin rajoitteet rajat ylittävälle yhteistyölle on poistettu	Rajanylityspaikkojen läpikulkukapasiteetti rajanylitysten todelliseen määrään verrattuna	Rajavartijoilta saatu tieto	Rajan molemmilla puolilla otetaan kansallisella tasolla vastuu ohjelman budjetin ylittävistä, suuremmista kehitystarpeista (rajanylityspaikoille johtavien teiden kunnostaminen jne.)
Tuotos 1 Rajanylitys (henkilöliikenne) toimii sujuvasti kansainvälisillä rajanylityspaikoilla	Suurempi ihmisten läpikulkukapasiteetti niillä rajanylityspaikoissa, jotka ovat olleet mukana hankkeen toimenpiteissä	Rajavartijoilta saatu tieto	Ongelmat analysoidaan ja tunnistetaan rajan molemmilla puolilla
Tuotos 2 Raskas liikenne ylittää rajan sujuvasti	Suurempi rekkojen läpikulkukapasiteetti rajanylityspaikoilla, jotka ovat olleet mukana hankkeen toimenpiteissä	Rajavartijoilta saatu tieto	Ongelmat analysoidaan ja tunnistetaan rajan molemmilla puolilla
Tuotos 3 Tiet rajanylityspaikkojen välittömässä läheisyydessä ovat hyvässä kunnossa	Kansainvälisten rajanylityspaikkojen lähellä olevien uudistettujen tai parannettujen teiden kokonaispituus	Hankkeista kerätyt tiedot	Toimivat tiet nähdään keskeisenä rajanylityksiä lisäävänä ja parantavana tekijänä
Tuotos 4 Mahdollisuudet rahtikuljetuksiin rautateitse ovat parantuneet	Suurempi rahtikuljetusten läpikulkukapasiteetti rajanylityspaikoissa, jotka ovat olleet mukana hankkeen toimenpiteissä	Rajavartijoilta saatu tieto	Ongelmat analysoidaan ja tunnistetaan rajan molemmilla puolilla
Tuotos 5 Edellytykset matkustajajunaliikenteen avaamiseen ovat parantuneet	Matkustajajunaliikenteen esteiden poistamiseksi tehtyjen konkreettisten toimenpiteiden määrä	Hankkeista kerätyt tiedot	Molempien maiden matkustajajunaliikenteen harjoittajat ovat kiinnostuneita ottamaan käyttöön uusia reittejä

## 3.2. Perustelut valitulle strategialle

Rajat ylittävällä yhteistyöllä on jo pitkä historia Karelia CBC -ohjelman alueella. Vuodesta 1996 lähtien käynnissä on ollut useita raja-alueyhteistyöohjelmia, ja Euregio Karelia on toiminut vuodesta 2000. Euregio Karelialla on yhteinen raja-aluestrategia, johon sen työ perustuu, ja siihen kuuluvat alueet ovat samat kuin Karelia CBC -ohjelmassa. Nykyinen strategia on voimassa vuoteen 2020 asti ja se hyväksyttiin keväällä 2014. Strategiassa on analysoitu alueen sosioekonominen tilanne sekä yksilöity paikalliset vahvuudet ja heikkoudet. Euregio Karelian strategia tukee myös Karelia CBC -ohjelmatyötä. Euregio Karelian strategian tarjoamien materiaalien ja tietojen lisäksi myös Petroskoin valtionyliopisto sekä Itä-Suomen yliopisto ovat tuottaneet ohjelmatyötä tukevaa aineistoa.

Pitkän yhteistyöhistorian ja nykyisen yhteisen Euregio Karelia -strategian vuoksi alueesta ei laadittu erillistä sosioekonomista analyysia ohjelman lähtökohdaksi. Analyysi oli pikemminkin katsaus alueellisiin ja kansallisiin strategioihin, ja siihen sisällytettiin aiempien ja käynnissä olevien ohjelmien toteutuksesta kerätyt kokemukset. Joidenkin perustietojen analysointi on kuitenkin tarpeen, jotta voidaan tunnistaa nykyiset suuntaukset, joihin rajat ylittävällä yhteistyöllä on mahdollista vaikuttaa. Ohjelman valmisteluelimet analysoivat ohjelma-alueen sosioekonomista tilannetta temaattisten tavoitteiden näkökulmasta (temaattiset tavoitteet EU:n tukea ENI-raja-alueyhteistyössä koskevassa asiakirjassa (2014–2020)).

### *Perustietoja ohjelma-alueesta*

#### **Väestö**

Vuosien 2000 ja 2012 välillä ohjelma-alueen kokonaisväestö vähentyi 80 000 hengellä (1 284 041 asukasta vuonna 2012). Väestön väheneminen oli huomattavinta Karjalan tasavallassa (-13 %). Samassa ajassa Pohjois-Pohjanmaan väestömäärä kasvoi 9 prosenttia. Alue oli ohjelma-alueen ainoa, jossa väestö lisääntyi. Pohjois-Pohjanmaalla väkiluvun kasvu keskittyy Oulun kaupunkiin.

Pohjois-Pohjanmaan positiivinen väestönkehitys johtuu korkeasta syntyvyydestä ja alueelle suuntautuvasta nettomuutosta (keskimäärin 2500 henkeä/vuosi). Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa väestön vähenemisen syynä on väestömäärän negatiivinen luonnollinen kehitys. Myös muuttotappio on ollut huomattavaa näillä alueilla. Kuitenkin muuttosuuntaus muista maista Pohjois-Karjalaan on vuodesta 2009 lähtien ollut positiivinen.

Karjalan tasavallassa väestön väheneminen johtuu sekä negatiivisesta luonnollisesta kehityksestä että muuttotappiosta. On kuitenkin hyvä huomata, että Karjala oli muuttovoittoinen vuoteen 2009 asti, ja väestön väheneminen johtui pääosin alhaisesta syntyvyydestä ja korkeasta kuolleisuudesta.

Suomen ja Venäjän virallisten tilastojen ennusteiden mukaan ohjelma-alueen väestö lisääntyy vuoteen 2020 mennessä noin 1 %:lla (1 284 041 hengestä 1 300 000 henkeen vuosien 2012 ja 2020 välillä). Ennusteiden mukaan kasvu sijoittuu ainoastaan Pohjois-Pohjanmaalle ja muiden alueiden väestö vähenee.

- *vähenevä väestö ohjelma-alueella*
- *syntyvyyden lasku*
- *työikäisen väestön poismuutto*

### **Elinkeinorakenne**

Ohjelma-alueen alueiden elinkeinorakenne on hyvin samankaltainen: palveluiden osuus on suuri (korkein Kainuun alueella), teollisuuden osuus noin yksi neljäsosa (alin Kainuussa, 18 % vuonna 2011). Alkutuotannon työpaikkojen osuus on 5–8 % kaikilla alueilla. Palvelualan työpaikkojen määrä lisääntyi kaikilla alueilla vuosien 2000 ja 2011 välillä. Samaan aikaan teollisuustyöpaikkojen määrä vähentyi. Metsäalan työpaikkojen osuus lisääntyi Suomen puoleisilla alueilla vuosina 2000–2011.

Suomen puoleisella ohjelma-alueella työttömyysaste on huomattavan korkea (Pohjois-Karjalassa 14,4 %, Kainuussa 13,4 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 11,6 % vuoden 2011 lopussa). Karjalan tasavallan työttömyysprosentti on 7. Työttömien nuorten määrä on huomattavan suuri erityisesti Suomen puolella. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot henkilöä kohden olivat noin 16 000 € Suomen puolella ja 6600 € Karjalan tasavallassa vuonna 2011.

Sekä Venäjän että Suomen puolella pk-yritysten kehittäminen on avainasemassa alueellisten ja kansallisten strategioiden kohdalla. Suomen kolmella maakunnalla ja Karjalan tasavallalla on myös yhteisiä nimittäjiä, joiden pohjalle rajat ylittävää yhteistyötä voi rakentaa. Metsäteollisuus, matkailu, kaivostoiminta, metallit, bioenergia, elektroniikkateollisuus, elintarviketeollisuus sekä tieto- ja viestintätekniikka ovat tärkeitä elinkeinoaloja rajan molemmilla puolilla.

Alueen vahvuuksina pidetään koulutusta, tutkimusta ja innovaatioita. Yritysyhteistyöltä odotetaan alueelle erityistä lisäarvoa etenkin uusilla ja innovatiivisilla liike-elämän aloilla, kuten puhtaassa teknologiassa, tehtävien monialaisten aloitteiden ja yhteisten toimenpiteiden muodossa.

- *alueiden elinkeinorakenteiden samankaltaisuudet*
- *korkea työttömyys erityisesti nuorten keskuudessa*
- *selkeä rajat ylittävä potentiaali tietyillä aloilla*

### **Koulutus ja tutkimus**

Ohjelma-alueella on kolme yliopistoa: Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto ja Petroskoin valtionyliopisto. Jokaisella yliopistolla on omat vahvuutensa, kuten Oululla tietotekniikka, Itä-Suomella metsä ja ympäristö ja Petroskoilla tietokoneohjelmointi ja tietotekniikka – nämäkin vain yksittäisinä esimerkkeinä jokaisesta yliopistosta.

Alueella toimii myös useita muita tärkeitä tutkimuslaitoksia, kuten Euroopan metsäinstituutti ja Venäjän tiedeakatemian Karjalan tiedekeskus.

Koulutus- ja tutkimusyhteistyötä voidaan pitää menestyksekkäänä niin EU:n ja Venäjän välisessä makrotason yhteistyössä kuin Suomen ja Venäjän välisessä alueellisessa yhteistyössäkin. Tieto- ja viestintäteknikka, innovaatiot sekä tutkimus ja kehitys ovat tärkeitä myös raja-aluekontekstissa.

- *Korkeatasoiset yliopistot ja tutkimuslaitokset muodostavat hyvän perustan rajat ylittävälle yhteistyölle. Ne tuottavat päteviä eri alojen työntekijöitä kansainvälisen tason tehtäviin.*

### **Rajanylitykset ja raja-alueen liikenne**

Ohjelma-alueella on yhteensä n. 700 km yhteistä Suomen ja Venäjän välistä rajaa. Yhteisellä rajalla on kolme kansainvälistä rajanylityspaikkaa: Niirala–Värtsilä, Vartius–Lytty ja Kuusamo–Suoperä. Vuonna 2013 rajanylitysten määrä näissä kolmessa rajanylityspisteessä oli yli 2,1 miljoonaa (1,6 miljoonaa Niirala–Värtsilässä, 0,5 miljoonaa Vartius–Lytässä ja 44 000 Kuusamo–Suoperässä). Rajanylitysten määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2000 lähtien (vuoden 2000 noin 1,4 miljoonasta vuoden 2013 noin 2,1 miljoonaan). Vuonna 2004 rajanylitysten määrä laski, mutta alkoi välittömästi sen jälkeen taas nousta.

Arvioidaan, että rajanylitysten määrä tulee lisääntymään myös tulevaisuudessa, ja tämä luo paineita rajainfrastruktuurin parantamiseksi. Laskennallinen kapasiteetti on jo nyt ylitetty Vartius–Lytässä ja Niirala–Värtsilässä. Ainoastaan Kuusamo–Suoperän rajanylityspaikan kapasiteetti vaikuttaa olevan riittävä. Mikäli Venäjän ja Schengen-maiden välinen viisumivapaus etenee, paineet rajainfrastruktuurin kehittämiseen tulevat olemaan huomattavat.

- *Kansainvälisten rajanylityspaikkojen kapasiteetti/valmiudet riittämättömiä*

### **Ympäristö**

Ympäristön monimuotoisuus on tunnusomaista Karelia CBC -ohjelma-alueelle. Rajan molemmilla puolilla on huomattavia metsävaroja sekä useita merkittäviä kansallispuistoja ja suojelualueita. Myös osa Fennoskandian vihreää vyöhykettä kulkee ohjelma-alueen poikki. Vihreä vyöhyke on koskemattomien metsien ainutlaatuinen ketju, joka ulottuu Itämereltä Pohjoiselle jäämerelle.

Ohjelma-alueella on runsaasti pohjavesiä ja Suomen puolella pohjavettä käytetään kotitalouksien juomavetenä. Karjalan vesivarat ovat mittavat ja alueen maaperä on suotuisaa pohjaveden muodostumiselle lähes joka paikassa, mutta pohjaveden käyttö on silti vähäistä. Jätevesipäästöjen vaikutus on Suomen puoleisella ohjelma-alueella pieni, mutta Karjalan puolella jätevedet kuormittavat vesistöjä. Karjalassa suurimmat ongelmat aiheutuvat puutteellisesta jätevesien puhdistuksesta ja tekniikasta. Sellu- ja paperitehtaiden päästöt lasketaan vesistöihin. Jätevesikysymyksissä on kuitenkin havaittavissa positiivista kehitystä, ja esimerkiksi Sortavalassa on otettu käyttöön uusi jätevedenpuhdistamo.

- *Alueen selvä vahvuus on puhdas ja monimuotoinen luonto.*
- *Puhtaan luonnon ja elinympäristön säilyttämiseksi tarvitaan aktiivisia toimenpiteitä.*

### **Kulttuuri**

Yhteistä kulttuuriperintöä pidetään alueen yhtenä keskeisimmistä vahvuuksista.

Kulttuuri on ollut yksi Karelia ENPI CBC -ohjelmayhteistyön eloisimmista aloista. Alueellisen kulttuurin ja perinnön käsitteeseen on yleensä liittynyt tulevaisuuteen suuntautuva näkökulma, ja yhteistä perintöä korostetaan raja-alueen tulevaisuuden kehityksen perustana.

Kulttuurielämä toimii houkuttimena ihmisille jäädä ja muuttaa alueelle. Lisäksi se voi antaa potkua myös matkailualalle. Kulttuuri nähdään siis yhtenä alueen tärkeimpänä tekijänä poismuuttoon ja väestön ikääntymiseen liittyvien ongelmien ratkaisussa.

- *yhteinen kulttuuriperintö*
- *pitkä yhteistyöperinne tällä alalla*

### ***Perustiedot, yleiset suuntaukset ja rajat ylittävän yhteistyön toimenpiteet***

Virallisten ennusteiden mukaan kokonaisväestö vähenee yksittäisiä alueellisia poikkeuksia lukuun ottamatta (Oulun kaupunki). Väestö myös ikääntyy alhaisen syntyvyyden ja muuttotappion myötä. Korkea työttömyysaste on alueelle ominaista etenkin Suomen puolella. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää korkeaan nuorisotyöttömyysasteeseen. Työttömyys voi johtaa nuoren työikäisen väestön poismuuttoon.

Rajat ylittävässä taloudellisessa ja kaupallisessa yhteistyössä katsotaan olevan suuria mahdollisuuksia, mutta kuitenkin olemassa olevaa potentiaalia ei juuri tunnusteta tai muuten hyödynnetä. Rajat ylittävä taloudellinen yhteistyö voi tarjota mahdollisuuksia uusien työpaikkojen luomiseen nuorille. Tällä tavalla myös poismuuton ja vähenevän väestön suuntaukseen voitaisiin vaikuttaa. Kulttuuria on pidetty yhtenä raja-alueen potentiaalisista kasvusektoreista. Kulttuuri ja puhdas luonto nähdään myös alueen vahvuuksina, ja tämä voikin olla suotuista toiminta-alue rajat ylittävälle yhteistyölle. Yhteistyö kulttuuri- ja ympäristöasioiden parissa voi myös tarjota mahdollisuuksia kehittää puhtaan ympäristön elinolojen mukavuutta.

Aiemmissa ohjelmissa on tehty lukuisia yrityksiä rajat ylittävän kaupan edistämiseksi. Ongelmia on ratkaistu ja verkostoja rakennettu, mutta suurena vaikeutena näyttää olevan verkostojen heikko

kestävyys. Luodut verkostot tuntuvat useimmiten hajoavan ulkoisen rahoituksen päättymisen jälkeen. Kuitenkin raja-aluekaupassa nähdään edelleen potentiaalia useilla aloilla.

Jotta rajat ylittävän yhteistyön mahdollisuudet voitaisiin täysin hyödyntää, liikenneyhteyksien tulisi myös olla riittävät. Liikenneyhteyksien – lähinnä teiden – kehittämiseen on valtava tarve rajan molemmilla puolilla, mutta tällaiset kehitystoimet tarvitsevat paljon enemmän resursseja kuin ohjelmalla on tarjota.

Kuljetus- ja kulkumahdollisuuksien tärkeys korostuvat myös vahvasti kaikissa alueellisissa strategioissa. Sujuva ja helppo rajanylitys on aktiivisen raja-alueyhteistyön keskeinen perusedellytys – sekä ihmisille että yrityksille. Rajan infrastruktuuri muodostaa raja-alueen fyysisten yhteyksien kulmakiven.

Euregio Karelian strategiassa todetaan, että puutteellinen infrastruktuuri on alueen selkeä heikkous ja että rajanylityspaikkojen nykyinen kapasiteetti ei ole riittävä rajanylitysten lisääntyessä.

### ***Vahvuudet/heikkoudet***

Euregio Karelian strategiassa eritellään muun muassa seuraavat raja-alueen vahvuudet:

- monipuolinen ja puhdas luonto
- yhteinen kulttuuriperintö
- korkeatasoinen koulutus ja tutkimus
- yhteinen raja
- pitkät ja hyvät raja-aluesuhteet
- laajat luonnonvarat

Yhteisiksi heikkouksiksi on lueteltu seuraavat tekijät:

- pitkät välimatkat ja harva asutus
- puutteelliset liikenneyhteydet
- rajanylityspaikkojen alhainen kapasiteetti
- heikko kielitaito

### ***Perustelut ohjelman toimintalinjoille ja temaattisille tavoitteille***

Vahvuuksien ja heikkouksien sekä yleisten kehityssuuntausten perusteella päätavoitteen painopisteeksi valittiin ohjelma-alueen houkuttelevuus. Houkuttelevuutta käsitellään sekä liike-elämän että elinympäristön näkökulmasta. Yleiseen kehityssuuntaukseen vaikuttamiseksi muodostettiin neljä toimintalinjaa:

Toimintalinja 1 ”Houkutteleva liiketoimintaympäristö” lisää ohjelma-alueen houkuttelevuutta liike-elämän näkökulmasta. Se luo yrityksille perusedellytykset kestäväan rajat ylittävään kaupankäyntiin. Lisäksi raja-alueen työmahdollisuuksia kehitetään. Nuoret ovat erityisenä kohderyhmänä, kun raja-alueympäristöön luodaan innovatiivisia ja haastavia työmahdollisuuksia. Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta 1: *Liike-elämän ja pk-yritysten kehittäminen*.

Toimintalinja 2 "Houkutteleva kulttuuriympäristö" edistää päätavoitetta tarjoamalla mahdollisuuksia kiinnostavien ja monimuotoisten kulttuuripalveluiden luomiseen, ja näin myös houkuttelee ihmisiä asumaan alueelle. Erytinen painopiste on nuorissa. Nämä toimenpiteet vaikuttavat epäsuorasti aiemmin kuvattuihin yleisiin kehityssuuntauksiin. Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta 3: *Paikallisen kulttuurin edistäminen ja historiallisen perinnön säilyttäminen*.

Toimintalinja 3 "Puhdas elinympäristö" edistää päätavoitetta tarjoamalla mahdollisuuksia fyysisen elinympäristön kehittämiseen, ja näin myös houkuttelee ihmisiä asumaan alueelle. Nämä toimenpiteet vaikuttavat epäsuorasti aiemmin kuvattuihin yleisiin kehityssuuntauksiin. Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta 6: *Ympäristönsuojelu ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen*.

Toimintalinja 4 "Toimiva rajanylitys" kehittää rajat ylittävän yhteistyön perusvaatimusta: rajan ylittämistä. Rajainfrastruktuurin kehitystarpeet ovat näkyviä, minkä lisäksi myös liikenneyhteydet rajanylityspaikoille vaativat parannuksia, erityisesti Venäjän puolella. Itse ohjelma voi kattaa vain rajallisen määrän rajanylityspaikoissa tehtäviä toimenpiteitä, mutta se voi kuitenkin toimia aloitteentekijänä laajemmille kehitystoimille. Ohjelma voi myös jossain määrin kohdistaa investointeja rajanylityspaikkoihin. Toimintalinja edistää temaattista tavoitetta 10: *Rajavalvonnan ja -turvallisuuden edistäminen*.

### **Saadut kokemukset**

Karelia CBC -ohjelma on rakennettu vuodesta 1996 lähtien toteutetuista aiemmista raja-alueyhteistyöohjelmista saatujen kokemusten ja parhaiden käytäntöjen pohjalle. Ohjelmille on ollut tunnusomaista selkeä eteenpäinpyrkivä luonne. Ensimmäisten ohjelmien aikana muodostettiin perusteet sekä luotiin yhteyksiä ja verkostoja alueen keskeisten sidosryhmien välille. Poliittisen foorumin, Euregio Karelian, perustaminen vuonna 2000 oli suuri merkkipaalu rajat ylittävän yhteistyön kehitykselle alueella. Euregio Karelia toi keskeiset alueelliset päättäjät mukaan rajat ylittävään vuoropuheluun, mikä kasvatti yhteistyön näkyvyyttä alueella. Euregio Karelian hallitus on siitä lähtien antanut oman panoksensa ohjelmaston työhön ja ollut alueella merkittävässä roolissa yhteistyöohjelmien täytäntöönpanossa. Euregio Karelian hallitus on antanut ohjelman elimille suosituksia ja näkemyksiään yhteistyön suunnasta, todellisista tarpeista ja tärkeistä temaattisista kysymyksistä. Ohjelmaelimet ovat ottaneet nämä suositukset huomioon ohjelman täytäntöönpanossa, vaikka rakenteellisesti Euregio Karelian hallitus onkin niistä erillään. Euregio Karelian hallitus on myös parantanut rajat ylittävän yhteistyön strategista ja pitkän aikavälin suunnittelua.

Euregio Karelian naapurisuusohjelman toteutus oli harjoitus, joka osoitti selkeästi, että ohjelman sisältö ja toteutus olivat kehittämisen tarpeessa. Karelia ENPI CBC -ohjelmassa tartuttiin näihin kehitystarpeisiin ja lopputuloksena oli täysin uusi ja innovatiivinen lähestymistapa rajan ylittävää yhteistyötä koskevien ohjelmien täytäntöönpanoon. Kokemukset Karelia ENPI CBC -ohjelman toteutuksesta osoittavat selkeitä menestystarinoita, mutta toisaalta myös kehitystarpeita.

Karelia ENPI CBC -ohjelman keskitetty lähestymistapa painottui yhteistyössä käsiteltyihin aloihin. Rajallisia resursseja kohdennettiin aloille, jotka nähtiin hyödyllisimmiksi rajan ylittävän yhteistyön kannalta. Osallistuvat alueet määrittivät yhdessä aihekohtaiset soveltamisalat, ja myös Euregio Karelian hallitus antoi tukensa lähestymistavalle ja ehdotetulle temaattiselle ulottuvuudelle.

Teemoittainen lähestymistapa muutti ohjelman täytäntöönpanoa: hakukierrokset järjestettiin temaattiselta pohjalta ja näillä kierroksilla hankkeet kilpailivat muiden samalla aihealueella toimivien hankkeiden kanssa, jolloin eri alojen välinen kilpailu vältettiin. Kaiken kaikkiaan järjestettiin kuusi temaattista hakukierrosta ja lopulta jokaisesta valittiin toteutettavaksi noin 10 hanketta. Yksi keskeinen ajatus oli myös parantaa hankkeiden välistä vuoropuhelua ja temaattinen lähestymistapa mahdollisti tämän, sillä hankkeet olivat käynnissä pääsääntöisesti samanaikaisesti. Temaattinen rajaus myös jäsensi ohjelman selkeämmin, vaikka ohjelman toimintalinjat olivatkin yleisellä tasolla.

Temaattinen lähestymistapa on ohjelman selkeä menestystarina, mutta toisaalta myös joitakin kehitysnäkökohtia on yhä olemassa. Yksi edelleen parannusta kaipaava osa-alue on ohjelmatyön logiikka. Ohjelman toimintalinjojen ja teemojen välillä on näkyvä aukko, ja ohjelman tuloksista on helpompi raportoida temaattiselta kuin toimintalinjakohtaiselta pohjalta. Tavoitteiden asettaminen sekä toimintalinjojen että teemojen tasolla oli myös riittämätöntä. Tästä syystä on vaikea arvioida, kuinka ohjelma menestyi. Samalla on kuitenkin selvää, että teemat edistävät alueellista kehitystä.

Ohjelman temaattisilla hakukierroksilla otettiin käyttöön kaksivaiheinen menettely. Tämä osoittautui käytännölliseksi: ensimmäisessä vaiheessa hakijat toimittivat alustavat ehdotuksensa (hankeideat), ja ainoastaan parhaimpien ehdotusten tekijöitä pyydettiin toimittamaan täysi hankehakemus. Tämä oli käyttäjäystävällinen lähestymistapa, joka toi uusia sidosryhmiä mukaan rajat ylittävään yhteistyöohjelmaan. Kaksivaiheinen valintaprosessi oli kuitenkin myös aikaa vievä, ja tämä on haaste, joka pyritään tulevaisuudessa ratkaisemaan.

Siinä missä ohjelmatyön logiikka vaatii kehittämistä, myös hankkeiden hallinnointia tulee parantaa. Ohjelmassa toteutettiin paljon olennaisia hankkeita, mutta parantamalla hankehallinnon laatua myös odotetut tulokset ja vaikuttavuus voivat lisääntyä.

Viivästys ohjelman käynnistämisessä vaikutti myös ohjelman täytäntöönpanoon. Toimenpiteet, jotka alun perin suunniteltiin seitsemälle vuodelle, toteutettiin neljän vuoden sisällä. Käytännössä viive aiheutti tilanteen, jossa lähes kaikki hankkeet olivat käynnissä yhtä aikaa ja ohjelman hallintakapasiteetti joutui kovan paineen alle. Päivittäinen hallinta syrjäytti osittain seurannalle asetetut tavoitteet. Tulevaisuuden haasteena onkin saada ohjelmaelimet osallistumaan enemmän ohjelman ja hanketoimien valvontaan, mikä taas helpottaa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Oikeudellinen viitekehys, jonka sisällä Karelia ENPI CBC -ohjelma toteutettiin, oli käytännön tasolla haastava. Tiukat ja joustamattomat säännöt aiheuttivat vaikeuksia ja väärinymmärryksiä monella tasolla. Uusi oikeudellinen viitekehys antaa mahdollisuuden käyttää aiempien ohjelmien parhaita käytäntöjä sekä kehittää ja tarkistaa toimimattomia sääntöjä ja menettelytapoja.

Hankkeiden toteutuksesta saadut kokemukset antavat paljon hyödyllistä tietoa tulevan ohjelman tukikelpoisuus- ja täytäntöönpanosääntöjen määrittelyä varten.



### *Yhdenmukaisuus muiden ohjelmien, strategioiden ja politiikkojen kanssa*

Jotta Karelia CBC -ohjelman sekä muiden samalla maantieteellisellä alueella tai saman aihepiirin parissa toimivien ohjelmien vaikuttavuutta voitaisiin parantaa, on tutkittava, kuinka yhdenmukaisia keskeisimmät politiikat, strategiat ja ohjelmat ovat Karelia CBC -ohjelman kanssa ja kuinka ne täydentävät sitä.

Karelia CBC -ohjelman strategiaa verrataan mainittujen politiikkojen, strategioiden ja ohjelmien tavoitteisiin. Näin voidaan myös tunnistaa mahdolliset päällekkäiset osa-alueet. Tarvetta eri ohjelmien välisen synergian löytämiseen, päällekkäisyyksien välttämiseen sekä kaksinkertaisen rahoituksen riskin ehkäisemiseen korostettiin ENPI CBC -ohjelmien väliarvioinnissa (julkaistu vuonna 2013).

Karelia CBC -ohjelma laadittiin edistämään kolmea EU-tason strategista tavoitetta sekä neljää kymmenestä temaattisesta tavoitteesta, jotka on kuvattu EU-tason ohjelmointiasiakirjassa. Temaattiset tavoitteet valittiin alueiden käytännön tarpeiden perusteella. Jokaisella alueella on kehitysstrategia, jota raja-alueyhteistyöohjelma selvästi täydentää ja edistää. Karelia CBC tulee olemaan käytännössä ainoa ohjelma, joka keskittyy rajan ylittävän yhteistyön näkökohtiin ohjelma-alueella. Vaikka ohjelman sisältö on samankaltainen alueellisten strategioiden kanssa, on kyseessä ennemminkin synergia ja lisäarvo kuin päällekkäisyys.

Kehitetyt seuranta-, arviointi- ja raportointijärjestelmät tuottavat tietoa siitä, kuinka ohjelma on onnistunut edistämään valittuja temaattisia tavoitteita Euroopan tasolla. Samaan aikaan tietoa ohjelman edistymisestä annetaan myös kansallisille ja alueellisille sidosryhmille, niin että ohjelman vaikutuksia alueellisen kehityksen kannalta voidaan arvioida ja verrata jokaisen alueen omiin strategioihin. Suomen puolella yhdenmukaisuuden arviointiin alueellisten strategioiden kanssa sisältyvät myös rakenne- ja sijoitusrahastot (EAKR ja ESR), sillä nämä ohjelmat on pääasiassa suunniteltu merkittävimpien alueellisten ongelmien ratkaisemiseen ja ne perustuvat alueellisiin strategioihin.

Strategiat ja politiikat, joissa on synergia-aspekti:

- Alueelliset kehitysstrategiat (+ asiaankuuluvat rakennerahasto-ohjelmat Suomessa)
- Kansalliset, rajat ylittävän yhteistyön politiikat
- Pohjoinen ulottuvuus
- Barents-yhteistyö

Yhteistyöohjelmat, joissa on synergia-aspekti:

- Muut ENI CBC -ohjelmat
- Interreg-/alueellisen yhteistyön ohjelmat

### ***Pohjoinen ulottuvuus (PU)***

Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteena on edistää EU:n, Venäjän, Norjan ja Islannin välistä konkreettista vuoropuhelua ja yhteistyötä. Pohjoisen ulottuvuuden tavoitteena on edistää pohjoiseurooppalaista kehitystä ja yhteistyötä erikseen määriteltyjen kumppanuuksien kautta (ympäristö, kuljetus ja logistiikka, terveys ja sosiaalinen hyvinvointi, kulttuuri, akateeminen yhteistyö). Yhteisrahoitus on toiminnassa yleisenä periaatteena. Pohjoisen ulottuvuuden alakohtaiset kumppanuudet ja sidosryhmien vahva sitoutuminen muodostavat arvokkaan yhdyssiteen EU:n ja Venäjän yhteisten alueiden välille. Selkeää synergiaa Karelia CBC –ohjelman ja Pohjoisen ulottuvuuden välillä nähdään erityisesti ympäristö- ja kulttuurialoilla sekä kuljetus- ja logistiikkakysymyksissä.

### ***Barents-yhteistyö***

Barentsin euroarktisen alueen yhteistyö toimii kahdella tasolla: hallitustenvälisellä (Barentsin euroarktinen neuvosto) ja alueidenvälisellä (Barentsin alueneuvosto). Barents-yhteistyön yleisenä tavoitteena on edistää vakautta ja kestäväää kehitystä Barentsin alueella, eli Suomen, Ruotsin, Norjan ja Venäjän pohjoisosissa. Barentsin euroarktisen neuvoston muut jäsenet ovat Tanska, Islanti ja EU.

Barents-yhteistyöllä on sekä kansallisia että alueellisia työryhmiä eri politiikan aloilla. Kansallisen tason työryhmät toimivat seuraavilla osa-alueilla: taloudellinen yhteistyö, ympäristö, kuljetus ja pelastusyhteistyö. Alueellisen tason työryhmät toimivat ympäristöasioiden, kuljetuksen ja logistiikan sekä sijoituspolitiikan parissa.

Näiden lisäksi on muodostettu yhteisiä työryhmiä seuraaville aloille: terveys- ja sosiaaliasiat, koulutus ja tutkimus, energia, kulttuuri, matkailu sekä nuoris.

Barents-yhteistyössä on selvä monenvälinen painotus, kun taas Karelia CBC toimii kahdenväliseltä pohjalta. On joka tapauksessa hyvä tunnistaa selvät yhteydet niin temaattisesti kuin maantieteellisestikin. Maantieteellisesti Karelia CBC -ohjelma-alue sijaitsee Barents-yhteistyöalueella – tosin Pohjois-Karjalan alue Suomesta osallistuu Barents-yhteistyöhön tarkkailijan ominaisuudessa. Kaikki Karelia CBC -ohjelmaan määritetyt toimintalinjat ovat myös Barentsin alakohtaisten työryhmien aiheina. Tämä antaa hyvän pohjan keskinäisen hyödyn rakentamiseen, mutta se vaatii säännöllistä vuoropuhelua.

Karelia CBC -ohjelman maantieteelliset tukikelpoisuussäännöt antavat mahdollisuuden ottaa hankkeisiin mukaan kumppaneita myös alueilta, jotka osallistuvat Barents-yhteistyöhön (katso luku 2. Ohjelma-alueen kuvaus). Tämä voi myös olla käytännöllinen väline toteuttaa monenväliseltä pohjalta toimia, jotka kuitenkin selkeästi hyödyttävät varsinaista ohjelma-aluetta.

### ***Muut ENI CBC -ohjelmat***

Yhteistyö muiden ENI CBC -ohjelmien kanssa antaa mahdollisuuden luoda katsauksen yhteistyön kehitykseen koko Suomen ja Venäjän välisellä yhteisellä raja-alueella. Kansallisen tason jäsenet ovat ainakin osittain samoja eri ohjelmien seurantakomiteoissa, minkä ansiosta laajempikin analyysi on mahdollinen. Jokaisen ohjelman tulisi pystyä tuottamaan tietoa, joka helpottaa tämän analyysin tekemistä. Alueille ja yksittäisille ohjelmille yhteistyö ja koordinointi tarjoaa

mahdollisuuden vaihtaa tietoja, välttää toimintojen ja rahoituksen mahdollista päällekkäisyyttä sekä saada sidosryhmät toimimaan samoilla aloilla ja tapaamaan toisiaan.

Karelia CBC -ohjelma-alue osuu maantieteellisesti osittain päällekkäin KolArctic-ohjelman kanssa. Tässä ohjelmassa Karjalan tasavalta ja Pohjois-Pohjanmaa on määritelty liitännäisalueiksi ja myös Kainuu voi osallistua hankkeisiin, jos ne liittyvät Barents-yhteistyöhön. Temaattiselta pohjalta ohjelmissa on myös samankaltaisuuksia, sillä kolme neljästä valitusta temaattisesta tavoitteesta on samoja (Karelia-ohjelman temaattinen tavoite ”kulttuuri” puuttuu KolArctic-ohjelmasta, johon sen sijaan on valittu ”saavutettavuus”).

Karjalan tasavalta on määritelty liitännäisalueeksi myös Kaakkois-Suomi–Venäjä-ohjelmaan. Tämä antaa Karjalan sidosryhmille mahdollisuuden ulottaa toiminta-alansa myös Kaakkois-Suomi–Venäjä-ohjelman alueelle.

Parhaiden käytäntöjen levittämisen kannalta olennaista on myös yhteistyö ja kokemusten vaihto muiden ENI CBC -ohjelmien kanssa. Tämä yhteistyö voi olla kahden eri ohjelman välistä, mutta myös kaikkia ENI CBC -ohjelmia koskevat toimet voivat olla hyödyllisiä.

### ***Muut yhteistyöohjelmat***

Yhteistyöohjelmat, joiden maantieteellinen alue on ainakin osittain päällekkäinen Karelia CBC -ohjelman kanssa, ovat: Interreg V A Pohjoinen -ohjelma, Itämeren alueen ohjelma, Pohjoinen periferia ja Arktis -ohjelma. Näiden lisäksi olemassa on myös Euroopan laajuisia yhteistyöohjelmia, kuten Interreg Europe. Yhteistyö näiden ohjelmien kanssa on elintärkeää, ainakin tietojen vaihdon osalta, kun hanketason päällekkäisyystarkistus on tehty. Hankkeiden sidosryhmiä tulisi myös rohkaista ottamaan yhteyttä ja tekemään yhteistyötä kyseisissä ohjelmissa samankaltaisten aiheiden parissa toimivien sidosryhmien kanssa. Nämä yhteydet voivat luoda sidosryhmien välille synergiaa ja antaa toimintaan selkeää lisäarvoa.

### ***Riskit***

Riskianalyysin tavoitteena on tunnistaa mahdolliset riskit, jotka voivat estää haluttujen tavoitteiden saavuttamisen. Sekä ulkoisilla että sisäisillä tekijöillä voi olla negatiivinen vaikutus ohjelman täytäntöönpanon onnistumiseen. Seuraavat näkökohdat otetaan huomioon:

- poliittinen ympäristö, jossa ohjelma toteutetaan
- sidosryhmien kiinnostuneisuus ja sitoutuneisuus
- valmius ja tehokkuus ehdotetun strategian täytäntöönpanoon

Alla olevassa taulukossa luetellaan riskitekijät, todennäköisyydet riskien toteutumiselle, vaikutuksen taso sekä mahdolliset lieventävät/ennakoivat toimenpiteet. Määritellyjä riskitekijöitä sekä niihin liittyviä lieventäviä toimenpiteitä seurataan säännöllisesti ja niistä raportoidaan vuosittain yhteiselle seurantakomitealle.

Riskitekijä	Toteutumisen todennäköisyys	Mahdolliset vaikutukset	Lieventävät toimenpiteet
EU:n ja Venäjän väliset poliittiset jännitteet johtavat ongelmiin raja-alueyhteistyössä.	Keskisuuri	Ohjelma kaatuu tai sitä ei panna täytäntöön.	Rajat ylittävää yhteistyötä markkinoidaan kansallisesti ja kansainvälisesti ruohonjuuritasolla, mikä lisää keskinäistä ymmärrystä ja ehkäisee kriisitilanteita.
Keskeisiä periaatteita, kuten yhdenvertaista kohtelua, ei noudateta valintamenettelyissä.	Keskisuuri	Valitaan heikkolaatuisia hankkeita, jotka aiheuttavat paljon ongelmia. Ohjelma ei saavuta asetettuja tavoitteita.	Hankkeiden valintamenettely pidetään läpinäkyvänä ja sovitut menetelmiä käytetään. Valintamenettelyyn osallistuvilla elimillä annetaan koulutusta.
Hallintoviranomaisella ja sivutoimipisteellä ei ole riittäviä resursseja.	Keskisuuri	Ohjelmaa ei hallinnoida kunnolla.	Hallintoviranomaisen ja sivutoimipisteen tietotaitoa lisätään koulutuksella tai valmiuksia kehittäville toimilla. Ohjelman hallinnointiin annetaan asianmukaiset resurssit (käytännön tarpeiden ja roolien mukaan).
Tieto ohjelman ja hankkeiden etenemisestä ei saavuta ohjelman keskeisiä sidosryhmiä.	Suuri	Ohjelma-/hanketoimenpiteiden ja muiden alueellisten kehitystöiden välinen synergia menetetään.	Seuranta-, arviointi- ja raportointijärjestelmiä sekä tietovirtoja vahvistetaan, jotta keskeiset sidosryhmät saavat säännöllistä ja räätälöityä tietoa ohjelman etenemisestä.
Sidosryhmät eivät ole kiinnostuneita ohjelmasta.	Keskisuuri	Vaikeuksia saada sidosryhmät sitoutumaan hankkeiden kehittämiseen.	Järjestetään ohjelman mahdollisuuksista kertovia tiedotuskampanjoita.
Keskeiset sidosryhmät tietävät ohjelmasta, mutta eivät halua osallistua, koska pelkäävät sen olevan liian vaikeaa.	Suuri	Vaikeuksia saada sidosryhmät sitoutumaan hankkeiden kehittämiseen.	Tietoa toimintaperiaatteista annetaan tiedotuskampanjoilla ja tapaustutkimuksia toteutetuista hankkeista käytetään esimerkkinä (parhaat käytännöt).
Sidosryhmillä ei ole toimintavalmiuksia hankkeiden tehokkaaseen toteuttamiseen.	Suuri	Hankkeiden toteutuksen aikana ilmenee vaikeuksia, eikä määriteltyjä tavoitteita saavuteta.	Hankkeiden sidosryhmillä järjestetään valmiuksia kehittävä koulutusta.
Hankkeiden omistajat menettävät kiinnostuksensa hankkeen toteutukseen.	Keskisuuri	Hankkeet eivät saavuta asetettuja tavoitteita. Mahdolliset taloudelliset seuraamukset.	Tällaiset tilanteet estetään hylkäämällä keinotekoiset ehdotukset hankkeiden valintamenettelyissä.
Ohjelman eri elinten toimintaperiaatteita ja määriteltyjä tehtäviä ei noudateta.	Suuri	Ohjelman täytäntöönpano on hajanaista ja sen painopiste katoaa.	Ohjelmaelimille järjestetään valmiuksia kehittäviä toimenpiteitä.

### 3.3. Lämpileikkaavat periaatteet

Ympäristön kestävyys on tärkeä lämpileikkaava periaate ohjelman täytäntöönpanossa. Ohjelmatason strateginen ympäristövaikutusten arviointi (SEA) tehtiin samanaikaisesti yhteistä toimintaohjelmaa valmisteltaessa. Tavoitteena oli varmistaa, että ympäristövaikutukset arvioidaan ja otetaan asianmukaisesti huomioon Karelia CBC 2014–2020 -ohjelman valmistelu- ja hyväksymisvaiheessa.

SEA osoitti mahdolliset vaikutukset, joita ohjelman toimenpiteillä saattaa olla. Analyysit tehtiin toimintalinjatasolla ja vaihtoehtoiset lieventävät toimenpiteet listattiin. Enimmäkseen ennakoitujen negatiivisten vaikutusten lisäksi, ja vaihtoehtoiset lieventävät toimenpiteet ovat heijastuneet pääasiassa niihin. Hankkeiden valintamenettelyissä ympäristön kestävyys tulee olemaan yksi arvioitava osa-alue. Mikäli investointihankkeita valitaan täytäntöön pantaviksi, tulee suorittaa tarvittava ympäristövaikutusten arviointi.

Ohjelmaa varten perustettu seurantaelin tuottaa säännöllistä tietoa myös ohjelman ympäristötehokkuudesta.

Yhdenvertaisuus tulee myös olemaan yksi ohjelman täytäntöönpanon keskeisistä elementeistä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikille elimille tasavertaisia mahdollisuuksia hakea rahoitusta (maantieteellisten ja institutionaalisten tukikelpoisuusrajojen sisällä), kaikkien hakijoiden tasavertaista kohtelua hankkeiden valintamenettelyissä sekä tasavertaisia sääntöjä hankkeiden toteuttamiseen (poikkeuksena hankintoja koskevat kansalliset erityispiirteet).

## 4. Ohjelman rahoitus

Toimintalinja / Temaattinen tavoite (TT)	2014 – 2020(€)			
	EU	Suomi	Venäjä	Yhteensä 2014-2020
Toimintalinja 1 (TT 1)	5 805 285	2 902 642	2 902 642	11 610 569
Toimintalinja 2 (TT 3)	2 902 642	1 451 321	1 451 321	5 805 285
Toimintalinja 3 (TT 6)	4 837 737	2 418 869	2 418 869	9 675 474
Toimintalinja 4 (TT 10)	5 805 285	2 902 642	2 902 642	11 610 569
<b>Toimintalinjat yhteensä</b>	<b>19 350 949</b>	<b>9 675 474</b>	<b>9 675 474</b>	<b>38 701 897</b>
Tekninen tuki	2 150 105	1 075 053	1 075 053	4 300 211
<b>Toimintalinjat ja tekninen tuki yhteensä</b>	<b>21 501 054</b>	<b>10 750 527</b>	<b>10 750 527</b>	<b>43 002 108</b>